

MINISTERUL
EDUCAȚIEI, CULTURII
ȘI CERCETĂRII

Anexă la Ordinul MECC
nr. 839 din 18 august 2020

**REPERE METODOLOGICE
PRIVIND INDIVIDUALIZAREA PROCESULUI
EDUCAȚIONAL
ÎN ANUL DE STUDII 2020-2021**

Chișinău, 2020

ORGANIZAREA PROCESULUI EDUCAȚIONAL, PENTRU COPIII/ELEVII CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE, ÎN INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT GENERAL, ÎN ANUL DE STUDII 2020-2021

PRELIMINARII

În contextul prevederilor Codului educației (cap.VI, art.32), învățământul pentru copiii/elevii cu cerințe educaționale speciale este parte integrantă a sistemului de învățământ și are drept scop educarea, reabilitarea, recuperarea și integrarea educațională, socială și profesională a acestora. În acest sens, individualizarea procesului educațional devine un factor important în asigurarea incluziunii educaționale și unul dintre indicatorii educației de calitate. Ținând cont de cerințele educaționale speciale ale copiilor/elevilor, menirea cadrului didactic presupune proiectarea și organizarea unui proces de predare-învățare-evaluare de calitate, accesibil și relevant pentru fiecare copil, asigurând participarea la procesul de construire a propriilor cunoștințe, semnificații și deprinderi care, mai apoi, îl vor ajuta să devină membru responsabil al societății.

Reperle metodologice reglementează procesul de planificare, organizare, realizare și monitorizare a procesului educațional, în contextul epidemiologic COVID-2019, pentru copiii/elevii cu cerințe educaționale speciale în instituțiile de învățământ general în anul de studii 2020-2021 și sunt elaborate în temeiul cadrului normativ și metodologic în domeniu:

- Metodologia de evaluare a dezvoltării copilului, ordinul Ministerului Educației nr. 99 din 26.02.2015;
- Metodologia de organizare și funcționare a Centrului de Resurse pentru Educația Incluzivă din instituția de învățământ preuniversitar, ordinul Ministerului Educației nr. 100 din 26.02.2015;
- Instrucțiunea de organizare a învățământului la domiciliu, ordinul Ministerului Educației nr. 98 din 26.02.2015;
- Instrucțiunea privind procedurile specifice de examinare a elevilor cu cerințe educaționale speciale, ordinul Ministerului Educației nr. 156 din 20.03.2015;
- Reglementări și condiții specifice referitor la evaluarea finală și certificarea elevilor cu cerințe educaționale speciale din învățământul obligatoriu, ordinul Ministerului Educației nr. 311 din 05.05.2015;
- Individualizarea procesului educațional prin adaptări curriculare. Ghid metodologic, ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 671 din 01.08.2017.
- Reperle metodologice privind activitatea logopedului în instituțiile de învățământ general, ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr.01 din 02.01.2018;
- Reperle metodologice privind activitatea psihologului în instituțiile de învățământ general, ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr.02 din 02.01.2018;
- Reperle metodologice privind activitatea cadrului didactic de sprijin în instituțiile de învățământ general, ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr.209 din 27.02.2018;
- Instrucțiunea de aplicare în educația timpurie a Metodologiei de evaluare a dezvoltării copilului, ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr.343 din 22.03.2018;
- Planul educațional individualizat pentru copii cu cerințe educaționale speciale din instituțiile de educație timpurie, ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 1780 din 03.12.2018;

- Instrucțiunea privind organizarea învățământului la distanță pentru copiii cu dizabilități, ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 1934 din 28.12.2018;
- Regulamentul-cadru al Comisiei multidisciplinare intrașcolare, ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 683 din 03.06.2019;
- Metodologia privind continuarea la distanță a procesului educațional în condiții de carantină, pentru instituțiile de învățământ primar, gimnazial, liceal, ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 351 din 19.03.2020;
- Metodologia privind continuarea la distanță a procesului educațional în condiții de carantină, pentru instituțiile de educație timpurie, ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 378 din 26.03.2020;
- Reglementări speciale privind organizarea anului de studii 2020-2021, în contextul epidemiologic COVID-19, pentru instituțiile de învățământ primar, gimnazial, liceal și extrașcolar.
- Reglementări cadru de punere în aplicare a Instrucțiunii privind pregătirea pentru redeschiderea și reluarea activității instituțiilor de educație timpurie în contextual pandemiei COVID-19.

Scopul acestui document este de a ghida cadrele didactice, de conducere și specialiștii care asistă copiii/elevii cu cerințe educaționale speciale, în scopul asigurării educației de calitate pentru fiecare copil, prin organizarea serviciilor de suport specializat necesare și individualizarea procesului educațional reieșind din necesitățile individuale ale copilului/elevului.

Prezentele repere sunt obligatorii pentru organele locale de specialitate în domeniul învățământului, serviciile raionale/municipale de asistență psihopedagogică, cadrele de conducere, cadrele didactice și specialiștii care asistă copiii/elevii cu cerințe educaționale speciale (psihologi, logopezi, psihopedagogi, alți specialiști).

I. SUGESTII METODOLOGICE ÎN PLANIFICAREA, ORGANIZAREA ȘI DESFĂȘURAREA PROCESULUI EDUCAȚIONAL DIN PERSPECTIVA INDIVIDUALIZĂRII

Procesul educațional este o activitate complexă, conștientă, sistematică și organizată, orientată spre realizarea unor obiective concrete și spre dobândirea de competențe. Buna desfășurare a unui proces educațional incluziv în instituția de învățământ general presupune includerea câtorva direcții de acțiune:

- a) cunoașterea conținutului actelor normative școlare de tip reglator, specifice educației incluzive;
- b) cunoașterea copilului/elevului în vederea determinării nevoilor de dezvoltare;
- c) stabilirea unor reguli la nivel de grupă/clasă, părinții/reprezentanții legali ai copiilor/elevilor;
- d) crearea și menținerea unui mediu prietenos și dezvoltativ pentru toți copiii/elevii (*mediul trebuie să fie atractiv; stimulativ și interesant; să asigure liniștea și ocrotirea; să dea securitate și confort; să permită și să încurajeze autocontrolul, autodisciplina; să satisfacă nevoile multiple de dezvoltare ale copiilor/elevilor; materialele și mijloacele de lucru trebuie să fie adecvate vârstei și potențialului copilului/elevului*);

- e) referirea copiilor/elevilor care atestă dificultăți de învățare, comunicare, relaționare și interferează cu procesul educațional la serviciul raional/municipal de asistență psihopedagogică pentru determinarea necesităților copilului/elevului și serviciilor de suport educațional;
- f) individualizarea procesului educațional în corespundere cu cerințele educaționale identificate, ținând cont de stilul de învățare al copilului/elevului, de tipul de inteligență, de ritmul propriu de creștere și dezvoltare;
- g) reevaluarea dezvoltării copilului/elevului în vederea monitorizării dinamicii în dezvoltarea acestuia, per domenii de dezvoltare;
- h) informarea și implicarea părinților/reprezentanților legali în procesul educațional pentru furnizarea informației importante despre situația copilului/elevului. Consolidarea competențelor copilului/elevului acasă prin continuitatea demersului educațional și non-educational demarat de personalul didactic, oferind acasă acestuia oportunități pentru dezvoltare și aplicare în practică a competențelor achiziționate.

Satisfacerea necesităților educaționale ale copilului/elevului presupune abordarea individualizată, prin activități de recuperare, compensare, sprijin în procesul de învățare atât direct cât și de la distanță. În acest sens, individualizarea învățării exprimă necesitatea adaptării dinamice a componentelor cognitivă și acțională ale conținuturilor și ale strategiilor didactice la particularitățile psihofizice ale fiecărui copil/elev și, respectiv, la particularitățile relativ comune unor grupuri de copii/elevi, în vederea atingerii potențialului maxim în dezvoltare. Misiunea cadrului didactic este de a cunoaște potențialul de învățare al fiecărui copil/elev și a-l valoriza la maxim în cadrul procesului educațional, adaptând procesul didactic la necesitățile de învățare ale copilului/elevului cu cerințe educaționale speciale.

În planificarea și organizarea procesului educațional individualizat pentru copiii/elevii cu cerințe educaționale speciale, Planul educațional individualizat va prezenta reperul activității, care vizează atât suportul educațional individualizat, precum și suportul non-educational, adecvat situației copilului/elevului. Planul educațional individualizat va fi parte componentă a pachetului de documente curriculare care facilitează incluziunea copilului/elevului în procesul educațional general, asigură dezvoltarea psihofizică a acestuia în funcție de potențialul și necesitățile de dezvoltare.

Proiectarea individualizată se realizează prin **adaptări curriculare** (adaptarea strategiilor de predare-învățare-evaluare) și prin **modificări curriculare** (finalități/competențe, conținuturi și/sau strategii). Individualizarea procesului educațional prin **adaptări curriculare** presupune identificarea și utilizarea acelor strategii de predare-învățare-evaluare care asigură progrese în dezvoltarea copilului/elevului cu cerințe educaționale speciale, corelarea/adaptarea acestora la potențialul copilului/elevului, pentru asigurarea realizării finalităților educaționale conform Curriculumului general. Individualizarea procesului educațional prin **modificări curriculare** presupune modificarea finalităților educaționale și a conținuturilor din curriculum general și adaptarea tehnologiilor de predare-învățare-evaluare, în funcție de potențialul de învățare și particularitățile de dezvoltare ale elevului. Modificările curriculare pot fi realizate prin **simplificare** (reducerea parțială a gradului de complexitate a finalităților și/sau conținuturilor), **comasare** (la nivel de plan-cadru sau de disciplină școlară) sau **excludere** (la nivel de plan - cadru sau de disciplină școlară).

Cunoscând în prealabil necesitățile educaționale speciale ale elevului, cadrul didactic va prelua sau modifica finalitățile de învățare, va adapta procesul didactic la necesitățile de învățare ale elevului cu cerințe educaționale speciale, stabilindu-i traseul educațional ca parte

componentă a planului educațional individualizat. Astfel, proiectarea activităților din perspectiva individualizării va include proiectarea de lungă durată și proiectarea curentă.

În cazul organizării procesului educațional la distanță, activitatea cu elevii/copii cu cerințe educaționale speciale se va desfășura preponderent prin mijloacele tehnice disponibile și accesibile tuturor beneficiarilor (telefon, aplicații de video call, platforme on-line, messenger, Viber, e-mail etc.). Administrația instituției de învățământ va stabili modalitatea de organizare, în anul de studii 2020-2021, a procesului educațional individualizat la disciplinele de studii școlare în condițiile desfășurării învățământului la distanță.

În organizarea activităților și asistenței educaționale a copiilor/elevilor se va asigura/ține cont de:

- evaluarea nivelului de dotare TIC și conectare a instituției/specialiștilor și familiei;
- stabilirea orarului activităților/lecțiilor și coordonarea cu familia copilului/elevului;
- stabilirea mijloacelor de comunicare la distanță cu copiii (Viber, Skype, aplicația ZOOM, Classroom, Grupe de Facebook, Messenger, e-mail etc.);
- informarea părinților/reprezentanților legali și a copiilor/elevilor despre orarul lecțiilor on-line, mijloacele de comunicare și responsabilitățile părinților;
- identificarea strategiilor de lucru orientate spre realizarea la distanță a finalităților de studiu prevăzute în curriculum individualizat al copilului/elevului;
- stabilirea timpului de lucru pentru o activitate/lecție sincron sau asincron de 45 minute; durata intervențiilor sincron (Viber video, conferințe Skype, Aplicația ZOOM etc.) de la 5 până la 7 minute în învățământul preșcolar și de la 5 până la 15 minute în învățământul primar și secundar, ciclul I și ciclul II, pornind de la specificul dizabilității și nivelul de dezvoltare a copilului/elevului cu cerințe educaționale speciale;
- identificarea soluțiilor în vederea diminuării dificultăților în asigurarea organizării și desfășurării procesului educațional de calitate și prevenirea excluderii copiilor/elevilor cu cerințe educaționale speciale/dizabilități;
- monitorizarea eficienței și calității procesului privind planificarea, organizarea și realizarea învățământului la distanță pentru copiii/elevii cu cerințe educaționale speciale/dizabilități;

În procesul de planificare a intervențiilor pentru asistența individualizată a copilului/elevului, se stabilesc obiective concrete și activități pentru realizarea acestora, resurse necesare pentru realizarea sarcinilor (conținuturi educaționale, materiale, persoane implicate), se indică rezultatele scontate.

ÎN ATENȚIA ADMINISTRAȚIEI INSTITUȚIEI DE ÎNVĂȚĂMÂNT

În vederea asigurării aspectelor specifice de organizare și desfășurare a procesului educațional individualizat în instituția de învățământ, în anul de studii 2020-2021, cadrele de conducere vor:

- a) asigura accesul tuturor copiilor/elevilor cu cerințe educaționale speciale la educație de calitate în condițiile modelului selectat de organizare a procesului educațional; În cazul în care normativele sanitaro-epidemiologice vor permite, prioritate se va acorda prezenței fizice a copiilor/elevilor cu cerințe educaționale speciale în sala de grupă/clasă cu respectarea normelor sanitaro-igienice. Se va valorifica întreg potențialul Centrului de resurse pentru educația incluzivă (individual sau în grupuri) pentru desfășurarea activităților de sprijin educațional, abilitarea/reabilitarea, dezvoltarea copiilor, a deprinderilor lor de autoadministrare;

- b) dezvolta și menține un mediu sigur și prietenos și pentru toți copiii/elevii din instituție;
- c) planifica, organiza și desfășura procesul educațional incluziv în baza modelului selectat/aprobat, stabilind mecanisme clare de recuperare prin abordarea diferențiată, individualizată și centrată pe potențialul și nevoile de dezvoltare ale copiilor/elevilor și a conținuturilor pentru copiii/elevii care nu au avut deloc acces la procesul educațional;
- d) adapta informațiile privind siguranța copiilor/elevilor în cadrul activităților școlare și măsurilor de protecție aplicate, în mod adecvat specificului afecțiunii, în cazul copiilor cu dizabilități;
- e) dezvolta și asigura funcționarea structurilor și serviciilor de suport pentru copiii/elevii cu cerințe educaționale speciale integrați în instituția de învățământ;
- f) organiza activități de formare a cadrelor didactice în vederea realizării unui demers educațional individualizat de calitate, axat pe aspectele specifice ale predării-învățării-evaluării în condițiile de organizare a activității la clasă/distanță, conform modelelor selectate;
- g) organiza procesul educațional pentru copiii cu cerințe educaționale speciale/dizabilități cu instruire la domiciliu, în corespundere cu prevederile instrucțiunii;
- h) dezvolta/consolida parteneriate educaționale cu părinții/reprezentanții legali, alte instituții/structuri de protecție a copiilor, pentru familiarizarea cu măsurile de protecție pentru copil și asigurarea continuității și durabilității procesului incluziv.

ÎN ATENȚIA CADRELOR DIDACTICE

Pentru susținerea și facilitarea învățării copilului/elevului cu cerințe educaționale speciale și în scopul depășirii/diminuării dificultăților cu care aceștia se confruntă, cadrele didactice vor:

- a) furniza informații privind rezultatele evaluărilor competențelor copiilor/elevilor la început de an școlar în materia respectivă de studiu, pentru a identifica punctele forte și necesitățile copilului/elevului;
- b) estima gradul de realizare a obiectivelor din Planul educațional individualizat pentru anul de studii 2019-2020, adaptând/modificând în mod corespunzător strategiile de predare-învățare-evaluare și finalitățile, conținuturile la potențialul copilului/elevului;
- c) planifica și realiza la fiecare disciplină etapa de recuperare a obiectivelor nerealizate în anul de studii 2019-2020 pentru fiecare copil/elev cu CES;
- d) proiecta și realiza adaptările și/sau modificările curriculare la disciplina de studiu pentru elevii cu cerințe educaționale speciale, asigurând progres în dezvoltarea acestora;
- e) structura activitatea de consolidare/aprofundare/recuperare din perspectiva asigurării continuității finalităților educaționale și organizării activităților didactice în vederea dezvoltării competențelor pornind de la potențialul și necesitățile copilului/elevului;
- f) selecta strategii didactice adecvate situației educaționale a copilului/elevului, adaptate la particularitățile individuale de dezvoltare și potențialul copilului/elevului;
- g) adapta ritmul de predare și a volumului materiei la necesitățile copilului/elevului;
- h) elaborează și utilizează materiale didactice ajutoare (suporturi didactice: fișe, imagini, postere; echipament specializat: litere mari, rigle cu numere mari sau în relief etc.);
- i) utilizează mijloace de comunicare (casetofon, televizor, imagini, simboluri, cuvinte, pictograme, diverse platforme on-line etc.);

- j) folosi metode activ-participative care stimulează interesul pentru cunoaștere, dezvoltă învățarea prin cooperarea și valorifică colaborarea și sprijinul/ajutorul reciproc;
- k) organiza procesul de învățare pentru copiii/elevii cu cerințe educaționale speciale în comun cu cadrul didactic de sprijin, alți specialiști și asigurarea transferului informațional din cadrul activităților specializate (logopedice, psihologice) în context general în cadrul disciplinelor școlare și viceversa, coordonarea acțiunilor cu specialiștii;
- l) încuraja voluntariatul (colegi, frați, specialiști, părinți, asistenți etc.), interacțiunile și comunicarea în cadrul colectivului de copii/elevi.

ÎN ATENȚIA DIRIGINȚILOR/EDUCATORILOR

În vederea realizării unui proces individualizat, diriginții/educatorii vor:

- a) acumula și comunica echipei PEI, comisiei multidisciplinare intrașcolare informații despre situația copiilor/elevilor cu cerințe educaționale speciale, la început de an școlar;
- b) examina, împreună cu cadrele didactice la disciplinele de studii și specialiștii care asistă copiii/elevii, la începutul fiecărui semestru, nivelul de atingere a finalităților/competențelor planificate în curriculum individualizat și per domenii de dezvoltare;
- c) monitoriza situația educațională a copiilor/elevilor cu cerințe educaționale speciale pe parcursul anului școlar 2020-2021;
- d) realiza în comun cu cadrele didactice, cadrele de conducere, specialiștii care asistă copiii/elevii cu cerințe educaționale speciale, activități de orientare și ghidare în carieră și de planificare a tranziției (*dezvoltarea intereselor și înclinațiilor elevului, formarea și valorificarea abilităților funcționale aplicate, colaborarea intersectorială între instituții și serviciile de consiliere și ghidare în carieră, organizarea de vizite, excursii în instituții de învățământ profesional tehnic, întreprinderi etc.*);
- e) relaționa permanent cu părinții/reprezentanții legali al copilului, cadrele didactice la disciplinele de studii, cadrele didactice de sprijin și specialiștii care asistă copiii/elevii.

II. SUGESTII PRIVIND EVALUAREA COPIILOR/ELEVILOR CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE

Evaluarea rezultatelor școlare ale elevului cu cerințe educaționale speciale se realizează prin raportare la copil și prin raportare la curriculum.

Evaluarea progresului școlar al elevilor cu cerințe educaționale speciale care parcurg materia de studiu la disciplină prin curriculum general cu adaptări se realizează în baza reglementărilor generale privind conținutul evaluării, cu adaptarea tehnologiilor de evaluare (vezi Individualizarea procesului educațional prin adaptări curriculare. Ghid metodologic, pag.107).

Evaluarea progresului școlar al elevilor încadrați în procesul educațional prin curriculum modificat se realizează în baza probelor/sarcinilor individualizate, axate pe finalitățile și conținuturile stabilite în curriculumul modificat, cu/sau fără adaptarea strategiilor de evaluare (vezi Individualizarea procesului educațional prin adaptări curriculare. Ghid metodologic, pag.108).

Evaluarea rezultatelor școlare se axează pe corelarea eficientă cu aspectele curriculare. Relația dintre curriculum și evaluare este esențială și presupune mai multe exigențe metodologice:

- asigurarea modului unitar de proiectare curriculară, cu accent aparte pe definirea obiectivelor, identificarea conținuturilor și selectarea strategiilor de evaluare;
- selectarea și adecvarea strategiilor de evaluare în funcție de particularitățile de dezvoltare a elevului, potențialului și necesitățile acestuia;
- fundamentarea evaluării progreselor școlare pe standarde curriculare.

În cazul elevilor cu cerințe educaționale speciale, standardele vor viza curriculumul realizat (curriculum general cu adaptări, curriculum modificat). Cu cât standardele curriculare și de evaluare sunt mai bine determinate, cu atât cresc șansele ca strategiile de evaluare să asigure respectarea principiilor validității, fidelității, obiectivității. Din acest punct de vedere, rolul cadrelor didactice nu este numai acela de a urmări monitorizarea și îndeplinirea standardelor educaționale, ci și de a participa la revizuirea, reconstrucția lor, după caz.

Pentru asigurarea eficienței relației predare-învățare-evaluare cadrele didactice urmează să găsească răspuns la întrebările:

- Conținuturile au fost selectate conform obiectivelor stabilite?
- Strategiile educaționale au fost adecvate obiectivelor?
- Tehnologiile educaționale au favorizat și stimulat învățarea?
- Strategiile educaționale promovate au fost adaptate la necesitățile individuale ale elevilor?

În proiectarea demersului individual de evaluare al elevului cu cerințe educaționale speciale, cadrul didactic va porni anume de la tipul de dificultate stabilit și va trebui să țină cont atât de caracteristicile elevului, cât și de modul individual în care acesta își poate dobândi competențele cerute de curriculum.

Progresul școlar al elevului cu cerințe educaționale speciale se va urmări prin corelarea a ceea ce poate să facă el la un moment dat al învățării, făcându-se comparația între starea inițială și nivelul la care a ajuns prin învățare. Evaluarea raportată la curriculum și anume evaluarea sumativă se va face în scopul stabilirii nivelului de achiziții școlare la care a ajuns elevul după o anumită perioadă de învățare, pentru a-i permite trecerea la următoarea etapă.

Ca și în cazul predării, probele de evaluare proiectate și aplicate trebuie să vizeze competențe școlare de bază - *ceea ce poate să facă elevul*, iar metodele și tehnicile de evaluare vor fi selectate în manieră diferențiată, în funcție de vârsta elevului, de gradul și tipul de deficiență, astfel încât să permită fiecărui elev să-și evidențieze potențialul și stilul său propriu de învățare.

Anul de studii 2020-2021 va începe cu o evaluare a competențelor proiectate în anul de studii 2019-2020, incluzând în Planul educațional individualizat curent consolidarea/recuperarea lor.

III. SUGESTII PRIVIND ORGANIZAREA SERVICIILOR DE SUPORT PENTRU COPIII/ELEVII CU CERINȚE EDUCAȚIONALE SPECIALE

ÎN ATENȚIA SERVICIULUI RAIONAL/MUNICIPAL DE ASISTENȚĂ PSIHOPEDAGOGICĂ

În vederea organizării și monitorizării procesului educațional pentru copiii/elevii cu cerințe educaționale speciale din instituțiile de învățământ general la nivel de raion/municipiu, serviciile de asistență psihopedagogică vor:

- a) conlucra cu cadrele didactice/de sprijin, cadrele de conducere, comisia multidisciplinară intrașcolară pentru a identifica situația educațională a copiilor/elevilor cu cerințe educaționale speciale la început de an școlar;
- b) organiza și desfășura procesul de evaluare/reevaluare a dezvoltării copilului/elevului, conform periodicității stabilite de serviciul raional/municipal de asistență psihopedagogică în vederea determinării necesităților copilului și serviciilor de suport educațional;
- c) monitoriza cuprinderea în procesul educațional a tuturor copiilor/elevilor cu cerințe educaționale speciale, conform modelelor selectate, în vederea excluderii marginalizării, discriminării și situațiilor de abandon școlar,;
- d) monitoriza calitatea organizării procesului educațional incluziv, a serviciilor de suport și procesului de consolidare/recuperare a obiectivelor planificate în perioada de instruire la distanță pentru toți copiii/elevii cu CES;
- e) organiza și desfășura activități de formare continuă a cadrelor didactice/cadrelor didactice de sprijin, cadrelor de conducere și specialiștilor care asistă copiii/elevii (psihologi, psihopedagogi, logopezi, alți specialiști) din instituție privind organizarea procesului educațional individualizat;
- f) colaborează cu familia copilului/elevului cu cerințe educaționale speciale în vederea asigurării transferului de informații privind educația și dezvoltarea copilului/elevului;
- g) monitoriza activitatea cadrului didactic de sprijin, a comisiei multidisciplinare intrașcolare, a specialiștilor de profil care asistă copilul/elevul cu cerințe educaționale speciale;
- h) realizează activități de orientare și ghidare în carieră și de planificare a tranziției copilului/elevului cu cerințe educaționale speciale prin oferirea de sprijin pentru toți actorii educaționali, elevi și părinții acestora, înainte, în timpul și după perioada de tranziție.

ÎN ATENȚIA COMISIEI MULTIDISCIPLINARE INTRAȘCOLARE

În vederea organizării și monitorizării procesului educațional individualizat la nivel de instituție de învățământ, Comisia multidisciplinară intrașcolară va:

- a) analiza necesitățile copiilor/elevilor cu cerințe educaționale speciale asigurând satisfacerea acestora, în vederea prevenirii excluderii, marginalizării și abandonului școlar;
- b) organiza și monitoriza asistența educațională individualizată a copiilor/elevilor cu cerințe educaționale speciale și gradul de participare a acestora în mediul educațional;
- c) monitoriza procesul de evaluare a obiectivelor planificate în perioada de instruire la distanță și consolidarea/recuperarea lor;
- d) monitoriza funcționarea structurilor și serviciilor de suport educațional în instituția de învățământ și/sau la distanță pentru copiii/elevii cu cerințe educaționale speciale;
- e) planifica și organiza activități de asistență metodologică pentru cadrele didactice și specialiștii din instituție care asistă copiii/elevii cu cerințe educaționale speciale, privind implementarea actelor normative și metodologice în domeniul educației incluzive;
- f) informa comunitatea școlară și serviciile comunitare despre funcționarea serviciilor și structurilor de suport educațional;
- g) coordonează și monitorizează realizarea procesului PEI;
- h) colaborează cu cadrele didactice, specialiștii care asistă copiii/elevii cu cerințe educaționale speciale, specialiștii din structurile de asistență psihopedagogică,

- părinții/reprezentanții legali, în vederea identificării și asigurării incluziunii educaționale a tuturor copiilor/elevilor cu cerințe educaționale speciale;
- i) stabili mecanismul de dezvoltare/consolidare de parteneriate educaționale în vederea promovării bunelor practici de incluziune.

ÎN ATENȚIA CADRELOR DIDACTICE DE SPRIJIN

Cadrelor didactice de sprijin acordă asistență educațională copiilor/elevilor cu cerințe educaționale speciale în instituția de învățământ și/sau la distanță în vederea asigurării incluziunii educaționale și a progresului în dezvoltarea copiilor/elevilor, compensarea și remedierea dificultăților de învățare și vor:

- a) planifica și realiza asistența individualizată a copilului/elevului cu cerințe educaționale speciale (la grupă/clasă, în centrul de resurse pentru educația incluzivă, în alte entități structurale ale instituției);
- b) ajuta copilul/elevul în realizarea activităților de învățare, în coordonare cu cadrul didactic la grupă/clasă;
- c) monitoriza progresele copilului/elevului privind finalitățile de învățare descrise în planul educațional individualizat, în coordonare cu cadrul didactic la grupă/clasă;
- d) supraveghea nivelul de atingere a finalităților indicate în planul educațional individualizat și consemna realizările și progresele copilului/elevului;
- e) colaborează cu toți specialiștii implicați în procesul PEI, inclusiv cu părinții/reprezentanții legali ai copilului;
- f) coordonează în comun cu dirigintele procesul PEI în vederea realizării obiectivelor de învățare;
- g) coordonează realizarea activităților pentru copiii/elevii cu cerințe educaționale speciale de pregătire a tranziției copilului (stabilirea obiectivelor/acțiunilor post-școlare, achiziționarea de competențe pentru viața de zi cu zi, evaluarea funcțional-vocațională etc.)

ÎN ATENȚIA SPECIALIȘTILOR DE PROFIL (PSIHOLOGI, LOGOPEZI, PSIHOPEDAGOGI)

Pentru o abordare în complex a asistenței individualizate a copilului/elevului cu cerințe educaționale speciale, este importantă planificarea și indicarea în planul educațional individualizat a serviciilor (educaționale și non-educaționale) care vor fi prestate de către cadrul didactic de sprijin, psiholog, logoped, psihopedagog, alți specialiști.

Specialiștii vor:

- a) participa la procesul de elaborare, realizare, evaluare a planului educațional individualizat, ca parte a echipei PEI;
- b) elaborează și realizează programe/planuri de intervenție în procesul de asistență a copiilor/elevilor cu cerințe educaționale speciale;
- c) evaluează/reevaluează progresele în dezvoltarea, învățarea, adaptarea copilului/elevului cu cerințe educaționale speciale;
- d) acordă asistență metodologică cadrelor didactice, cadrelor didactice de sprijin și altor specialiști care asistă copilul/elevul cu cerințe educaționale speciale în vederea prevenirii, identificării și ameliorării dificultăților de dezvoltare, învățare, adaptare a copiilor/elevilor cu cerințe educaționale speciale;

- e) colabora cu cadrele didactice, cadrele didactice de sprijin, alți specialiști care asistă copilul cu cerințe educaționale speciale, în vederea asigurării acțiunilor de suport adecvate necesităților copilului și monitorizarea acestora per domenii de dezvoltare;
- f) implica părinții/reprezentanții legali în realizarea obiectivelor ce țin de dezvoltarea, învățarea, adaptarea copilului/elevului cu cerințe educaționale speciale;
- g) organiza activități de consiliere și ghidare în carieră și de planificare a procesului de tranziție pentru copiii/elevii cu cerințe educaționale speciale (evaluare, prevenție, intervenție/dezvoltare).

IV. SUGESTII PRIVIND IMPLICAREA PĂRINȚILOR/REPREZENTANȚILOR LEGALI ÎN ORGANIZAREA, REALIZAREA ȘI MONITORIZAREA PROCESULUI EDUCAȚIONAL INDIVIDUALIZAT

Părinții sunt partenerii cei mai fideli ai sistemului educațional și, totodată, experții propriilor copii, deoarece ei își cunosc cel mai bine copilul și constituie o bună sursă de consultanță pentru cei care interacționează cu ei (cadre didactice, psihologi, logopezi, psihopedagogi, kinetoterapeuți, ergoterapeuți etc.). Astfel, pentru asigurarea unui proces educațional de calitate, instituția de învățământ va consolida un parteneriat eficient cu familiile copiilor/elevilor cu cerințe educaționale speciale și va ține cont de faptul că aceasta implică nu numai acțiuni de decizie, proiectare, realizare și monitorizare, ci și eforturi comune în dezvoltarea copilului și respectarea unor norme etice general acceptate.

În vederea asigurării unei intervenții calitative a părinților în procesul de organizare a procesului educațional pentru copiii/elevii cu cerințe educaționale speciale, cadrele didactice vor asigura:

- a) informarea părinților/reprezentanților legali privind situația educațională a copilului/elevului și consultarea privind punctele forte, interesele, preferințele, necesitățile copilului/elevului pentru realizarea obiectivelor de învățare/dezvoltare;
- b) oferirea unui feed-back sistematic privind structurarea sarcinilor/activităților, utilizarea materialului didactic necesar pentru realizarea obiectivelor din planul educațional individualizat;
- c) precizarea accesului și disponibilitatea părinților la mijloacele TIC;
- d) stabilirea împreună cu părinții/reprezentanții legali a modalității de transmitere a mesajului, sarcinilor educaționale;
- e) stabilirea modalității de lucru/asistență a copiilor/elevilor cu cerințe educaționale speciale/dizabilități;
- f) monitorizarea stării de bine a copiilor/elevilor și gradul de satisfacere a nevoilor lor;
- g) asigurarea unui program eficient de activitate zilnică a copilului/elevului;
- h) asigurarea comunicării pozitive cu copiii/elevii și supravegherii lor.

ÎN ATENȚIA PĂRINȚILOR/REPREZENTANȚILOR LEGALI

În vederea realizării procesului educațional de calitate în instituția de învățământ sau la distanță, părinții/reprezentanții legali vor asigura:

- a) participarea copilului/elevului la activitățile de program/orar stabilit de instituția de învățământ;
- b) oferirea suportului/asistarea copilului/elevului în procesul educațional (în cazul în care procesul se organizează la distanță);
- c) colaborarea cu cadrele didactice/specialiștii care asistă copilul/elevul pentru realizarea învățământului la distanță, în vederea asigurării calității incluziunii copilului în procesul educațional la distanță;

- d) informarea instituției de învățământ despre orice situații care pot perturba/amâna anumite procese cu referire la organizarea procesului educațional la distanță (starea de sănătate a copilului, funcționalitatea echipamentelor, calitatea conexiunii Internet etc.);
- e) monitorizarea stării de bine a copilului și informarea administrației instituției de învățământ despre starea de sănătate a copilului.

V. ASIGURAREA DIDACTICĂ

Suportul metodologic în demersul educațional, recomandat cadrelor didactice și cadrelor de conducere pentru studiul individual și orientare în activitatea didactică și managerială:

1. BALAN V., BORTĂ L., BOTNARI V., BULAT G., EFTODI, A., etc. Educația incluzivă. Unitate de curs. Ediție revăzută și completată. Chișinău: BonsOffices, 2017;
2. BUDAN M., VASIAN T., CUCER A., CARA A. Orientarea părinților în educația copiilor cu cerințe educaționale speciale. Ghid metodologic, ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr.470 din 25.05.2020.
3. BULAT G., GÎNU D., RUSU N. Evaluarea dezvoltării copilului. Ghid metodologic. Chișinău: BonsOffices, 2015. Ordinul Ministerului Educației nr.158 din 23.03.2015.
4. BULAT G., RUSU N. Suportul educațional. Asistența copiilor cu cerințe educaționale speciale. Ghid metodologic. Chișinău: BonsOffices, 2015. Ordinul Ministerului Educației nr.158 din 23.03.2015.
5. CURILOV S., GUZUN O., INGER Ch., LUNGU T., PARA A., VLĂDICESCU A. Incluziunea educațională a copiilor cu autism. Ghid metodologic. Chișinău, 2017. Ordinul Ministerului Educației, nr. 671 din 01.08.2017.
6. EFTODI A., CAZAC A., FILIP G., GALBEN S. Individualizarea procesului educațional prin adaptări curriculare. Ghid metodologic. Chișinău: Tipografia Centrală, 2017.
7. EFTOD, A., GALBEN S. BUDAN M., BÎLICI M. Planul educațional individualizat. Structura-model și ghidul de implementare. Ediție revizuită și adaptată, Chișinău, 2017, Ordinul Ministerului Educației nr. 671 din 01 august 2017.
8. NICOLUSSI-SpiB B., BRÎNZA A., BULICANU M., FRUNZE O. Incluziunea educațională a copiilor cu deficiențe de vedere. Ghid metodologic. Chișinău, 2018. Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 792 din 25.05.2018.
9. SCHONAUER S., BULICANU M. Incluziunea educațională a copiilor cu deficiențe de auz. Ghid metodologic. Chișinău, 2018. Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr. 792 din 25.05.2018.

Viorica MARTI, *consultant principal, Direcția învățământ general,
Ministerul Educației, Culturii și Cercetării*

Tatiana LUNGU, *psiholog, Șef Secție, Centrul Republican de
Asistență Psihopedagogică*

Mariana BUDAN, *șef, Serviciul raional de asistență
psihopedagogică Cahul*

Angela ȘINCOVICI, *șef, Serviciul raional de asistență
psihopedagogică Ialoveni*